

แนวทางการพัฒนาห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จากการศึกษาดูงานสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ¹

ประภาส พาวินนท์²

มณฑิชา เกตุชนะ³

บทคัดย่อ

การศึกษาดูงานเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดการได้รับประสบการณ์ใหม่และการเรียนรู้จากสถานที่จริงในประเด็นที่สนใจ การศึกษาดูงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากทฤษฎีมาสะท้อนให้เห็นจริงในทางปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ศึกษาดูงานเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้นจากการได้เรียนรู้จากสถานที่จริง ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้ในเชิงประจักษ์ เสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการพัฒนาหน่วยงานให้ทัดเทียมกับหน่วยงานอื่น การศึกษาดูงานสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเป็นการเรียนรู้แนวคิดการจัดการห้องสมุดทางกายภาพเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คำสำคัญ: การศึกษาดูงาน ห้องสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล:

pornchita@rumail.ru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล:

prapat.p@rumail.ru.ac.th

³ อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อีเมล: monticha.k@rumail.ru.ac.th

**Guidelines for the development of the library of the Faculty of Humanities,
Ramkhamhaeng University: From the study of the Central Library,
King Mongkut's University of Technology, North Bangkok.**

Preedee Pluemsamrungsit¹

Prapat Pawinun²

Monticha Ketna³

Abstract

Field trips are educational activities that focus on acquiring new experiences and learning from authentic environments about subjects of interest. These excursions are essential for personal development and lifelong continuous learning. Furthermore, they facilitate the application of theoretical knowledge in practical settings, enabling participants to develop deeper understanding through experiential learning. This approach allows learners to apply acquired knowledge and establish empirical connections, thereby enhancing motivation for professional advancement and organizational development to achieve parity with peer institutions. The field trip to the Central Library Office at King Mongkut's University of Technology North Bangkok serves dual purposes: to study physical library management concepts that can be implemented to enhance the library facilities at the Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University.

Keywords: The study tours, Library, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

¹ Assistant Professor, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

E-mail: preedee.p@rumail.ru.ac.th

² Associate Professor, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

E-mail: prapat.p@rumail.ru.ac.th

³ Lecturer, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

E-mail: monticha.k@rumail.ru.ac.th

บทนำ

การศึกษาดูงานเป็นการเดินทางเพื่อไปยังหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากแนวคิดและการบริหารงานของหน่วยงานที่มีรูปแบบการจัดการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ การรับทราบแนวโน้มของพัฒนาการในวิชาชีพ และการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ตลอดจนการได้รับแรงบันดาลใจและการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ การศึกษาดูงานยังเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเปิดโลกทัศน์เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในการไปปฏิบัติจริงกับหน่วยงานของตนเอง (RAMAIAH, 2011; WIPAWIN, & LERTJIRAPRASE, 2024) จะเห็นได้ว่าการศึกษาดูงานเป็นวิธีหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานได้เรียนรู้กับผู้ที่มีความรู้และความสามารถสูงเพื่อให้ได้รับแนวคิดและความรู้ที่มีประโยชน์ไปเป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาหน่วยงานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้การศึกษาดูงานในรายวิชาของหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาจะเป็นการบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของกระบวนการปฏิบัติงานจริงได้ด้วย

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานบริการสารสนเทศที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การศึกษาดูงานจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ได้รับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดได้ทั้งทางกายภาพและการปรับเปลี่ยนการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม

การศึกษาดูงาน ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นแหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดเก็บและการบริการที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน และการวิจัยของบุคลากรในมหาวิทยาลัย มีวิสัยทัศน์คือ *ห้องสมุดดิจิทัลอัจฉริยะ มุ่งเน้นประสบการณ์ผู้ใช้ การบริการที่เป็นเลิศ* ดังนั้นห้องสมุดแห่งนี้จึงให้ความสำคัญกับการบริการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้บุคลากรและผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลให้สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้รับรางวัลสำนักงานสีเขียว พ.ศ. 2564 (GREEN OFFICE) ระดับดีเยี่ยม เหรียญทอง จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (THAILAND QUALITY AWARD) ในระดับ TQC

การศึกษาดูงานของคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มจากการทำความรู้จักกันระหว่างคณะทำงานของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและหัวหน้าสำนักงานและหัวหน้าฝ่าย กับคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง จากนั้นเป็นการบรรยายข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน เช่น โครงสร้างการบริหาร หน่วยงาน วัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะหลัก การจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต่อมาเป็นหัวข้อ การให้บริการห้องสมุดซึ่งมีทั้งบริการพื้นฐานของห้องสมุดและบริการใหม่ที่ตอบสนองความสนใจของผู้ใช้บริการในยุคปัจจุบัน ต่อมาเป็นหัวข้อเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยแนวทางการประเมินและเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ความสำคัญของรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาปรับใช้ในองค์กรซึ่งได้นำเสนอกรณีศึกษาในองค์กร ตลอดจน ปัญหาและแนวทางการแก้ไข หัวข้อสุดท้ายคืองานสื่อสารองค์กรซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งสังกัดสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การเป็นห้องสมุดดิจิทัล รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการนำเสนอข้อมูลขององค์กรสู่ผู้ใช้บริการทุกคน เมื่อเสร็จสิ้นจากการบรรยายด้วยสื่อการนำเสนอภายในห้องประชุมแล้ว จึงเป็นการนำชมห้องสมุดแต่ละชั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมของการบริการและสภาพแวดล้อมของห้องสมุดในสถานที่จริง ตลอดจนการเข้าใจ และการรับรู้ด้านการจัดการห้องสมุดซึ่งจะสะท้อนทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาห้องสมุดทางกายภาพ

การพัฒนาห้องสมุดทางกายภาพเป็นการจัดสรรพื้นที่ภายในของห้องสมุดโดยคำนึงถึงความจำเป็น 5 ประการ ตามที่ (Chavalit,Lady, 2006) ได้กล่าวไว้ คือ การมีเนื้อที่เพียงพอ ความสวยงามและความ สะดวกสบาย การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ ความทนทานและความปลอดภัย และการขยายตัวได้ใน ภายหน้า สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้มีการจัดการห้องสมุด ทางกายภาพตามหลักการความจำเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. การมีเนื้อที่เพียงพอ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จัดสรรพื้นที่ให้ เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์และการใช้บริการของผู้ใช้ โดยแบ่งพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ไว้ อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ ผู้ใช้บริการได้เข้าถึงพื้นที่บริการทุกส่วนได้ง่าย และสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2. ความสวยงามและความสะดวกสบาย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ นำชั้นหนังสือเก่าและ วัสดุเหลือใช้มาตกแต่งบริเวณจัดแสดงหนังสือใหม่และหนังสือแนะนำ ชั้นหนังสือที่นำมาใช้จัดวางของ รางวัลสำหรับแจกในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด คู่มือรายการที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว นำต้นไม้และ สิ่งของมาประดับเพื่อความสวยงามได้อย่างกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด รวมถึงการจัด สวนหย่อมขนาดเล็กบริเวณทางเข้าของแต่ละชั้น การนำต้นไม้และดอกไม้มาตกแต่งให้ห้องสมุดดูมี รื่น

นอกจากนี้ยังได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริการบางส่วนให้สวยงามและน่าใช้ เพิ่มความสะดวกสบายให้ผู้ใช้บริการ เช่น บริเวณยืม-คืนหนังสือ บริการสารสนเทศ

ภาพที่ 1 ความสวยงามและความสะดวกสบายของห้องสมุด

3. การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผู้ใช้บริการในปัจจุบันต้องการพื้นที่สำหรับการอ่านและการค้นคว้าทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม การประชุม การพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นห้องสมุดปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้บริการชั้น 7 เป็นโซน SMART SPACE @KMUTNB สำหรับการนั่งอ่านหนังสือ การพักผ่อน การสอนหนังสือสำหรับกลุ่มผู้เรียนขนาดเล็ก ห้องชมภาพยนตร์ รวมถึงห้องประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมทางไกล โดยออกแบบที่ทันสมัยและปรับความสว่างของแต่ละห้องได้ตามความต้องการ อีกทั้งยังมีสื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกจึงเป็นที่มาของการเปรียบว่าเป็น “สวรรค์ชั้น 7” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง เพราะได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ให้บริการชั้นอื่น ๆ ที่ได้ปรับเปลี่ยนให้ใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการบริการแต่ละประเภทอีกด้วย

ภาพที่ 2 โซน SMART SPACE @KMUTNB

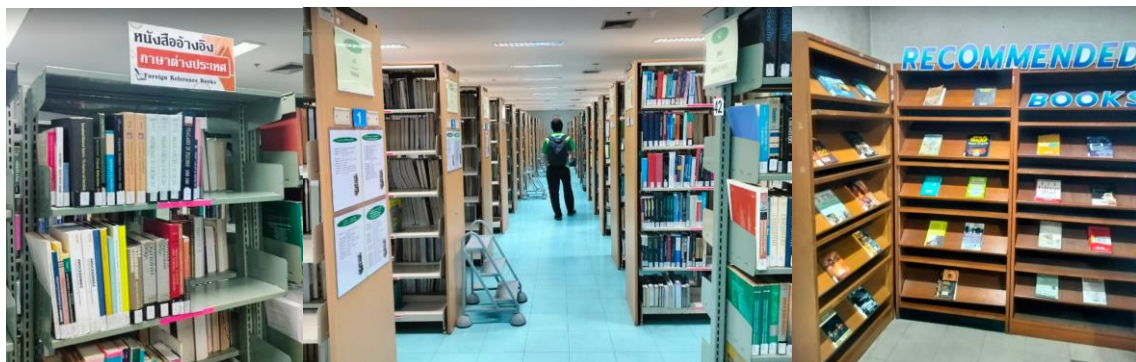

ภาพที่ 3 พื้นที่ให้บริการภายในห้องสมุด

4. ความทนทานและความปลอดภัย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเลือกใช้ครุภัณฑ์ประเภทชั้นวางหนังสือทำจากเหล็กและไม้เนื้อแข็งซึ่งทนทานและปลอดภัย เหมาะสำหรับการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ มีหลอดไฟส่องสว่างอย่างพอเพียง และมีระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งสอดคล้องกับประกาศของ Thai Library Association (TLA) under the Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (n.d.) เรื่องมาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549 ที่กล่าวว่า “...ครุภัณฑ์ห้องสมุดควรได้มาตรฐานและเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานและการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ มีระบบควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น

การระบายอากาศ แสงสว่าง เสียง ระบบป้องกันสารณะภัยอย่างเหมาะสมและได้มาตรฐาน เพื่อป้องกันและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศมิให้เกิดชำรุดเสียหายก่อนเวลาอันสมควร...”

ภาพที่ 4 ความทนทานและความปลอดภัยของห้องสมุด

5. การขยายตัวได้ในภายใน

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้บริการเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยปรับเปลี่ยนการจัดแสดงนิทรรศการในหอประวัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือซึ่งมีจำนวนผู้ใช้บริการน้อย ให้เป็นพื้นที่สำหรับการอ่านหนังสือและการค้นคว้า เพื่อรองรับจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงสัปดาห์สอบกลางภาคการศึกษาและสัปดาห์สอบปลายภาคการศึกษา รวมถึงการปรับให้เป็นพื้นที่สำหรับการนั่งเล่นและการพักผ่อนนอนหลับได้ อย่างไรก็ตามห้องสมุดก็ได้จัดเตรียมพื้นที่ใหม่ให้เป็นหอเกียรติประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (หอเกียรติยศ) ซึ่งปรับปรุงได้สวยงามและน่าใช้บริการ ขยายพื้นที่สำหรับจัดแสดงนิทรรศการไว้อย่างเหมาะสมและรองรับการปรับเปลี่ยนของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 5 การขยายตัวในภายใน

แนวทางการพัฒนาห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: การปรับปรุงทางกายภาพ

จากการศึกษาฐานสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้รับแนวทางสำหรับการพัฒนาห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

1. การมีเนื้อที่เพียงพอ

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรเริ่มตั้งแต่การออกแบบพื้นที่ซึ่งควรคำนึงถึงการใช้งานของผู้ใช้บริการและการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ รวมถึงการพิจารณาครุภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของห้องสมุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการจัดทำแผนผังห้องสมุดแล้วปรับปรุงพื้นที่ของห้องสมุดตามแผนผังที่ได้จัดทำไว้ จากนั้นนำแผนผังการให้บริการมาติดตั้งหรือจัดไว้ในบริเวณที่มองเห็นได้ชัดเจน

2. ความสวยงามและความสะดวกสบาย

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ อาทิ ป้ายประกาศ ป้ายบอกหมวดหมู่ของทรัพยากรสารสนเทศ ให้สวยงามและเข้าใจง่าย รวมถึงการตกแต่งสภาพแวดล้อมของห้องสมุดให้สวยงามและมีความสะดวกสบาย ผู้ใช้บริการเข้ามาแล้วจะรู้สึกประทับใจ และมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการอีกในครั้งถัดไป หรืออาจแนะนำให้ผู้อื่นมาใช้บริการด้วย

3. การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรปรับเปลี่ยนพื้นที่การให้บริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในปัจจุบัน โดยอาจกำหนดพื้นที่ที่ใช้เสียงได้เล็กน้อยและพื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้ใช้เสียง เพื่อให้รองรับกับความต้องการของผู้ใช้บริการที่จำเป็นต้องใช้เสียงในการประชุมกลุ่มย่อยหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการศึกษาค้นคว้า รวมถึงการนำสื่อการศึกษาที่น่าสนใจมาให้บริการ เช่น บอร์ดเกม (Board game) เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการบริการของห้องสมุดในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

4. ความทนทานและความปลอดภัย

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรตรวจสอบความแข็งแรงและการชำรุดของครุภัณฑ์ทุกประเภทภายในห้องสมุด เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะและเก้าอี้สำหรับการอ่านหนังสือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของการใช้บริการ รวมถึงการซ่อมแซมครุภัณฑ์ที่ชำรุดหรือจัดหาใหม่ตามความเหมาะสม

5. การขยายตัวได้ในภายหน้า

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรคำนึงถึงปริมาณทรัพยากรสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนั้นการจัดชั้นหนังสือให้มีพื้นที่ว่างไว้ประมาณร้อยละ 50 ของแต่ละชั้นนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้การประเมินคุณค่าทรัพยากรสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ

เนื้อหา และการใช้ประโยชน์ ควรขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรภายในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ร่วมกันพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรสายอาจารย์

การประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด

งานสื่อสารองค์กรเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร สร้างภาพลักษณ์ที่เข้มแข็ง ผลิตสื่อและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การบริการ ผลงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ กิจกรรม ความสำเร็จ รวมถึงการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อร่วมสร้างอัตลักษณ์ขององค์กร อีกทั้งการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและภายนอก

หน้าที่และความรับผิดชอบของงานสื่อสารองค์กร ได้แก่ การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร การจัดทำสื่อรูปแบบอินโฟกราฟิกส์ การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ การสร้างสรรค์ชิ้นงาน การผลิตสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ และการทำงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

หัวข้อการสื่อสารของงานสื่อสารองค์กร ได้แก่ นโยบาย ข่าวและกิจกรรม วิทัศน์ข่าวและกิจกรรมฐานข้อมูล ผลงานนักวิจัย และการแนะนำบริการ เผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูป และอินสตาแกรม ตัวอย่างผลงานของงานสื่อสารองค์กรของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ห้องสมุดใช้เพื่อส่งเสริมการใช้บริการมีหลากหลาย เช่น แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ จดหมายข่าว เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์เป็นวัสดุที่จับต้องได้และหากมีการออกแบบที่สวยงามจะช่วยดึงดูดความสนใจได้ การเผยแพร่ในวงกว้างในสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการสร้างสมาธิได้ดีกว่าการอ่านสื่อดิจิทัล การเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ควรพิจารณาความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการผลิตและการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงข้อจำกัดในการประชาสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมที่มีขอบเขตจำกัดมากกว่าสื่อดิจิทัล (Cheunwattana, 2019)

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น วันและเวลาที่เปิดให้บริการ กฎระเบียบการใช้บริการ การแนะนำบริการของห้องสมุด การให้ความรู้เรื่องการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ เป็นต้น

ภาพที่ 6 การประชาสัมพันธ์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ภายในอาคารและบริเวณทางเข้าของห้องสมุด

2. สื่ออินโฟกราฟิก

อินโฟกราฟิกเป็นการอธิบายสารสนเทศที่มีความซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายด้วยการนำเสนอสารสนเทศนั้นเป็นรูปภาพหรือกราฟิกที่ผ่านการออกแบบและจัดวางองค์ประกอบเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตำแหน่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพซึ่งจะมีผลต่อความเข้าใจ และคำนึงถึงความสวยงามหรือความน่าสนใจ อินโฟกราฟิกที่นำมาใช้ในการบริการของห้องสมุดเป็นการประชาสัมพันธ์และสื่อสารการตลาดบริการห้องสมุด การนำเสนอทรัพยากรสารสนเทศที่น่าสนใจของห้องสมุด และการให้ความรู้ในเรื่องการรู้สารสนเทศ (Paphatsurichote & Pluemsamrungsit, 2015) ดังนั้นอินโฟกราฟิกจึงเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์สำหรับห้องสมุดอย่างยิ่งต่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้จัดทำอินโฟกราฟิกที่มีเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น ประกาศของห้องสมุด ความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น การบริการของห้องสมุด การแนะนำหนังสือของห้องสมุด เป็นต้น

วารสารการอ่าน สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย
ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

ภาพที่ 7 การประชาสัมพันธ์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกส์เผยแพร่ทางเพจเฟซบุ๊ก
(Central Library Kmutnb, n.d.)

ภาพที่ 8 การประชาสัมพันธ์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกส์เผยแพร่ทางอินสตาแกรม

(library.kmutnb, n.d.)

3. สื่อวีดิทัศน์

สื่อวีดิทัศน์ที่ห้องสมุดนิยมใช้ในปัจจุบันมักอยู่ในรูปแบบวีดิทัศน์บนสื่อสังคมอย่างเช่นยูทูบ (Youtube) ซึ่งเป็นบริการที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย ใช้งานง่าย และเผยแพร่ได้สะดวก เนื่องจากยูทูบเป็นสื่อสังคมสำหรับการแบ่งปันวีดิทัศน์และการมีส่วนร่วมในเนื้อหาของวีดิทัศน์นั้น อาจกล่าวได้ว่ายูทูบเป็นสื่อสังคมได้รับความนิยมใช้งานรองจากโปรแกรมค้นหาอย่าง Google อีกทั้งยังมีผู้ใช้งานสื่อสังคมนี้จำนวนมากทั่วโลก (Accart, 2022) วีดิทัศน์ที่เผยแพร่ในยูทูบมีเนื้อหาสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหาของวีดิทัศน์นั้น

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้จัดทำสื่อวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด การอบรมหรือการสัมมนาของบุคลากรภายในห้องสมุด การต้อนรับคณะเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน เป็นต้น

ภาพที่ 9 การประชาสัมพันธ์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์เผยแพร่ทางยูทูบ

(Library KMUTNB, n.d.)

แนวทางการพัฒนาห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: การปรับเปลี่ยนด้านการประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาดูงานสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้รับแนวทางสำหรับการปรับเปลี่ยนด้านการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรนำสื่อสิ่งพิมพ์มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น แผ่นพับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุด คู่มือการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ ภาพแผนผังของห้องสมุด ป้ายบอกหมวดหมู่ และป้ายประกาศต่าง ๆ เป็นต้น

2. สื่ออินโฟกราฟิก

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรนำสื่ออินโฟกราฟิกมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ระเบียบการใช้บริการ เป็นต้น

3. สื่อวีดิทัศน์

ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เช่น การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ การสอนเรื่องการใช้สารสนเทศ การแนะนำหนังสือใหม่ การอบรมหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด เป็นต้น

บทสรุป

การศึกษาดูงาน ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือในครั้งนี้ ณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้รับทั้งแนวคิดในด้านการจัดการห้องสมุดทางกายภาพเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ณาจารย์ทุกท่านตระหนักดีว่าการปรับปรุงห้องสมุดทางกายภาพให้มีบรรยากาศที่ดีด้วยการจัดพื้นที่ทางกายภาพที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพัฒนาห้องสมุดอย่างยิ่ง นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งห้องสมุดต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้ใช้บริการรับรู้กิจกรรมและข่าวสารของห้องสมุด และมีส่วนร่วมกับการบริการของห้องสมุดได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

Accart, J. P. (2022). *Library Transformation Strategies*. Wiley. Retrieved from <http://ebookcentral.proquest.com/lib/sukhothai-ebooks/detail.action?docID=7107164>.

Central Library Kmutnb. (n.d.). Retrieved from Facebook. <https://www.facebook.com/>

Central.Library.Kmutnb.

Cheunwattana, A. (2019). Promotion of the use of information services. In K. Jiwaluk (Ed.), *Teaching Materials for the service and information dissemination course*. Sukhothai Thammathirat University Press.

Chavalit, M., Lady. (2006). *Librarian Handbook (Revised Edition) Volume 2*. Bhannakij.

Library KMUTNB. (n.d.). [Video]. Retrieved from Youtube. <https://www.youtube.com/channel/UCcV8dv1PtE-3DZQGr4c4pQg>

Library.kmutnb. (n.d.). Instagram. Retrieved from <https://www.instagram.com/library.kmutnb>.

- Paphatsurichote, R., and Pluemsamrungit, P. (2015). Infographics, Applications in Libraries. *The Prince of Songkla University Journal of Social Sciences and Humanities*, 21(4), 161-190.
- Ramaiah, Chennupati Kodanda. (2011). Impact of Library & Information Science Study Tour on MLIS students: a case study. *ResearchGate*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/281105817_Impact_of_Library_Information_Science_Study_Tour_on_MLIS_students_a_case_study.
- Thai Library Association (TLA) under the Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn (n.d.). *Library Standards 2006*. Retrieved from <https://tla.or.th/index.php/th/1/standard>.
- Wipawin, N., and Lertjiraprase, S. (2024). The study tour on the Digital Knowledge Repository and Archives of Kasetsart University and the Thailand Information Center, Office of Academic Resources, Chulalongkorn University. *Thai Reading Journal*. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdj/article/view/278217/179284>.